

Samenvatting van de lezing over de Ooipoortkerk, gehouden op de Algemene Vergadering van de Monumentenvereniging 14 november 2016.

Ooipoortstraat met Ooipoortkerk rond 1900

Waarom is de kerk gebouwd, een stukje kerkgeschiedenis.

Door de kerstening vanuit Rome ontstaan in de 7e eeuw kerkgebouwen in ons land. Ook in Doesburg worden in de middeleeuwen kerken en kloosters gebouwd. Op een stadsplattegrond van Jacob van Deventer (1565) zijn die mooi

Stadsplattegrond Doesburg uit 1565 (* is Ooipoortkerk)

te zien. De Moderne Devotie (Geert Grote, Deventer, 1374) laat in Doesburg haar sporen na (Fraterhuis, 1426). In aansluiting op de Hervorming (Duitsland, Luther, 1517) wordt Doesburg protestants (Gereformeerd), eerst de Gasthuiskerk (1578) later de Martinikerk (1586). Eeuwen daarna, in 1816, wordt de Gereformeerde kerk officieel 'Nederlands Hervormde kerk', de volkskerk (Willem I). Deze actie van de overheid veroorzaakt kerk-

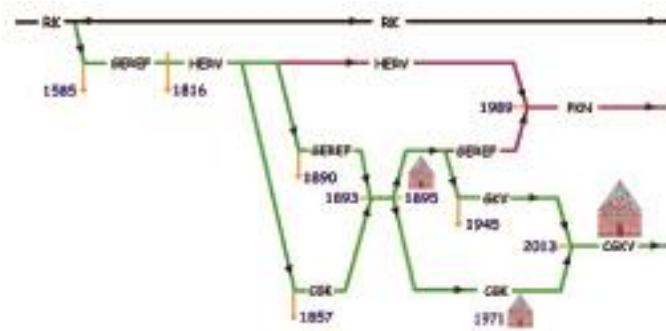
scheuringen. In 1834 vindt landelijk de Afscheiding plaats, in Doesburg in 1857. Hierdoor ontstaat de Afscheiden Geref. kerk (later Chr. Geref. kerk (CGK) genoemd), deze houdt haar diensten vanaf 1876 in de kleine (rode) kerk aan de Heerenstraat. Wat later, in 1886 is er weer een afscheiding, luisterend naar de naam Doleantie. Ook in Doesburg is de Doleantie aan de orde, in 1890.

Hierdoor ontstaat in Doesburg de Nederduits Geref. kerk. Omdat er verwantschap is tussen de afgescheiden kerken volgt er in 1892 een 'Vereniging' van beide kerkgenootschappen, ook in Doesburg, in 1893. De liefde duurt niet lang, in 1895 wordt de verloving verbroken.

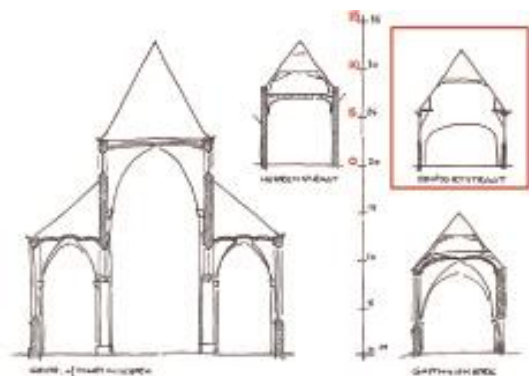
Vanwege dit feit bouwen de Dolerenden (later Gereformeerden genoemd), in 1896 een eigen kerkgebouw aan de Ooipoortstraat. In 1945 vindt de Vrijmaking plaats, een afscheiding in Gereformeerde kerk waaruit de Geref. Kerk

vrijgemaakt (GKV) ontstaat. Deze kleine groep kerkleden belegt haar erediensten in verschillende kerkgebouwen.

De GKV koopt en restaureert in 1995 de 'Rode kerk' aan de Heerenstraat. Wat een eeuw eerder (1893) niet lukte, komt in 2013 wel tot stand; het samengaan van 2 kerkgenootschappen CGK en GKV.

Geschiedenis Gereformeerde kerk

Maatvergelijk 4 historische kerken in Doesburg

Bouwhistorie

De Gereformeerde Kerk geeft in 1896 opdracht een kerk met 150 zitplaatsen - naar ontwerp van de Doesburgse architect H.C. Bloemendaal - te bouwen voor fl. 4.025,-. De eerste kerkdienst wordt gehouden in maart 1897.

Het kerkgebouw aan de Ooipoortstraat heeft *'een zeer goede acoustiek en is een sierraad in deze straat'* vermeldt het Plaatselijk Nieuws in 1897.

Als in 1918 de gordijnen zijn versleten wordt er transparant papier op de ruiten geplakt, armoe troef. De kleurige glas-in-loodramen worden in

1922 geschonken door Barend Ubbink. Aanvankelijk is er gasverlichting in de kerk. In 1933 is er voldoende geld om op elektrisch licht over te stappen. Een paar jaar later is ook aansluiting op de gemeentelijke riolering een feit.

Omdat het aantal kerkleden groeit worden er verbouwplannen gemaakt vanaf 1949. Architect J. Vervoort maakt een uitbreidingsplan voor de kerk gebaseerd op 235 zitplaatsen, raming van de bouwkosten; fl. 25.000,-.

In 1954 wordt de kerkzaal daadwerkelijk uitgebreid met een liturgisch centrum. Bij deze ingreep ontstaat de triomfboog tussen beide ruimten. De kapconstructie en het houten gewelf van de kerkzaal worden aan het oog onttrokken door een verlaagd zachtboardplafond. Verder wordt een nieuwe consistorie gebouwd achter de kerkzaal. Op den duur wordt de kerk te klein voor de Gereformeerden.

Indeling kerkzaal 1896

Historisch gewelf en kapconstructie, verstoep in 1954

In 1968 telt de gemeente 447 leden en wijkt uit naar de Gasthuiskerk.

Daarna trekken de Hervormden en Gereformeerden samen op, dit eindigt in de federatie PKN in 1989.

Omstreeks 1971 koopt de Christelijke Gereformeerde Kerk de Ooipoortkerk waarbij de kerkzaal een nieuwe inrichting krijgt en de orgelgalerij wordt vervangen. De verbouwing kost fl. 71.000,-.

Omstreeks 1995 wordt het oude orgelfront ter decoratie boven de triomfboog geplaatst. Door het samengaan van de Christelijke Gereformeerde kerk

(CGK) met de Gerefor-

meerde kerk Vrijgemaakt (GKV) in 2013, ontstaat de samenwerkingsgemeente. Het kerkgebouw herbergt nu deze 'nieuwe' gemeente en krijgt de naam 'Ooipoortkerk'.

In 2015-2016 ondergaat de kerk een totale restauratie en herinrichting. De officiële heropening vindt plaats op 4 en 5 juni 2016.

Kerkinterieur van 1971 tot 2014

Beschrijving exterieur

Voorgevel na oplevering in 2016

De bakstenen voorgevel is gebouwd in sobere neo-renaisance-stijl. Het verhoogde midden geveldeel (risaliet) wordt geflankeerd door twee lagere geveldelen. In deze risaliet is de hoofdtoegang tot het pand opgenomen. De gevel staat op een gepleisterde plint en is voorzien van een 3-tal gepleisterde speklagen. De risaliet wordt links en rechts geaccentueerd door een gemetselde pilaster, die worden bekroond met dekstenen en een pinakel.

De dubbele voordeur is voorzien van geboste panelen met daarboven een boogveld. Boven de entree zijn 3 slanke rondboogvensters met blank glas gevat in gietijzeren roeden en tracteringen in de vensterbogen. Alle vensters in

de voorgevel zijn in de dagkanten gedecoreerd met een bakstenen kraalprofiel. Boven het middelste venster is in de gevel een oculus opgenomen waarin - tijdens de restauratie - weer een ijzeren roosvenster is teruggebracht. De topgevel is aan de bovenzijde voorzien van een geprofileerde deklijst en sluit af met een gepleisterde hals en een gepleisterd fronton.

De 2 lagere geveldelen naast de risaliet zijn voorzien van een rondboogvenster en op de hoeken voorzien van steunberen. De geveldelen worden aan de bovenzijde afgesloten met een gietijzeren bakgoot op klossen. De zijgevels zijn voorzien van rondboogvensters met glas-in-lood.

De dakvlakken van het hoog oprijzend schilddak zijn belegd met platte Friese dakpannen.

Beschrijving interieur

Kerkinterieur na de restauratie

Achter de dubbele voordeur bevindt zich de hal met garderobe, toiletten en een trap naar de galerij.

Op de galerij staat een eiken pijporgel, gebouwd door fa.

Verschueren rond 1960. Dit zgn.

unit-orgel is begin 2016 in de kerk geplaatst en heeft 2 klavieren en een pedaal. De kerkruimte zelf is één grote ongedeelde ruimte en telt 3 traveeën en een travee voor de orgelgalerij. De wanden zijn gestuukt en

aan de bovenzijde afgesloten met een geprofileerde houten lijst. Boven de lijst is de kapconstructie met trekstangen, korbelen en muurstijlen en het houten spiegelgewelf (kraaldelen) zichtbaar. Vóór 2016 waren deze bouwdelen achter een verlaagd zachtboardplafond verstopt. Bij de restauratie is alles weer in het zicht gebracht en hersteld.

Het verhoogde gedeelte achter de oorspronkelijke kerkzaal is in gebruik als liturgisch centrum. De zijwanden zijn voorzien van 2 kleine vensters met gekleurd glas-in-lood. Het kruis van eiken delen is geïntegreerd in de achterwand en komt a.h.w. uit de vloer omhoog.

Het hout van de voormalige kerkbanken is gebruikt voor de nieuw ontworpen meubels (tafels, spreekstoel en poefjes). Op de voorzijde van de spreekstoel is een wissellijst aangebracht t.b.v. de antependia. Bij de Ooipoortkerk zijn dat glaspanelen met christelijke symbolen in de kleuren van het kerkelijk jaar.

Restauratie en herindeling (2015 - 2016)

Achterstallig onderhoud en de voorgenomen samenwerking van de 2 kerkgenootschappen vormen de aanleiding om de kerk grondig aan te pakken. Naast de noodzaak tot technisch herstel en restauratie is er een grote wens om het interieur van de kerk te verbeteren en aan te passen voor multifunctioneel gebruik.

De eerste voorstellen voor herindeling worden door mij gemaakt in 2011. Als de kerkleden het plan omarmen wordt in 2013 het plan voor restauratie en herinrichting uitgewerkt. De bouwvergunning wordt aangevraagd en verleend.

De provincie Gelderland verstrekt in het kader van 'Herbestemming van Industrieel / Religieus Erfgoed' een subsidie van ± € 125.000,-.

13. Slechte bouwdelen worden vervangen

10. Start restauratie in 2015

14. Het ijzeren roosvenster is weer terug

11. Het historische kerkgewelf komt weer in zicht, 2015

15. De kerkzaal krijgt vorm

12. Een lege kerk, na sloop van het interieur uit 1971

16 Het oude houten gewelf is er weer

In 2014 wordt het renovatieplan definitief gemaakt met bestek en tekeningen en gecompleteerd met adviezen op het gebied van techniek, bouwfysica, akoestiek en verlichting.

17. De glazenier aan het werk (oude glaasjes, nieuw loodwerk)

21. Gekleurde glaspanelen (liturgische symbolen) in de oven

18. Het glas in lood wordt herplaatst

22. Het pijporgel (1960) krijgt een plek op de orgelgalerij

19. Opbouw aandachtwand met kruis

20. Tafels liturgisch centrum, gemaakt van de oude kerkbanken

Na aanbesteding wordt het werk gegund aan aannemer Claus, glazenier Leenders en installateur Buwegs. Eelco Schuyf ontwerpt de materialen, kleuren en meubels van het kerkinterieur, de enthousiaste meubelmaker Jasper Zwart maakt de meubels. Glasatelier Jevaba tekent voor de doopschaal en de kleurige antependia.

De restauratie, die start in september 2015 wordt voltooid in april 2016.

De hoofdvorm van het kerkgebouw is ongewijzigd gebleven. De indeling en afwerking van de kerk is geoptimaliseerd en aangepast aan hedendaags gebruik, zowel voor kerkdiensten als andere activiteiten.

De stoelen staan in een intieme opstelling en bieden plaats aan 100 tot 125 personen. Het podium, entree, garderobe, keuken en toiletten zijn verruimd.

Vloeren, plafonds en ramen zijn geïsoleerd. De akoestiek is verbeterd. De technische installaties zijn up to date gemaakt inclusief de audiovisuele installatie en gratis internet voor kerkbezoekers.

Historische materialen en constructies zijn hersteld zoals; bakstenen gevels met glas-in-lood ramen, gietijzeren goten, dakbedekking, de fraaie kapconstructie en het historische houten gewelf.

september 2017

Gerrit Bouwhuis